

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Gældsstyrelsens sags- behandling af frivillige indbetalinger til dækning af ikke-inddrivelsesparat gæld

Resumé

25. januar 2021

I forbindelse med sin klagesagsbehandling havde ombudsmanden forstået, at en ikke-inddrivelsesparat gæld kunne have uhensigtsmæssige konsekvenser for borgere også i perioden fra en frivillig indbetaling, og indtil gælden blev slettet af Gældsstyrelsen. På den baggrund rejste ombudsmanden en generel egen drift-undersøgelse af, hvordan Gældsstyrelsens sagsbehandling foregik, når en borger frivilligt havde indbetalt et beløb til dækning af ikke-inddrivelsesparat gæld.

Undersøgelsen viste bl.a., at Gældsstyrelsens sagsbehandlingstid i sagerne var meget forskellig. I sager, hvor fordringer alene skulle retskraftvurderes (spørgsmål om forældelse), var sagsbehandlingstiden i udgangspunktet ikke mere end 30 dage. I sager, hvor fordringerne (også) var behæftet med datafejl eller mistanke om datafejl, var sagsbehandlingstiden betydeligt længere og i nogle sager helt uafklaret.

Særligt om sagsbehandlingstiden bemærkede ombudsmanden, at han ikke på det foreliggende grundlag generelt havde anledning til at foretage sig mere. Han henviste i den forbindelse bl.a. til, at det krævede markant flere ressourcer for Gældsstyrelsen at afklare datafejl i en sag end alene at tage stilling til spørgsmål om retskraft. Ombudsmanden lagde også vægt på, at Gældsstyrelsen ville kunne bistå med at dokumentere, at en borger havde foretaget en frivillig indbetaling, hvis borgeren f.eks. i forbindelse med lånoptagelse konkret havde behov for det.

Ombudsmanden henstillede dog til Gældsstyrelsen bl.a. at overveje, om styrelsen på sin hjemmeside mv. nærmere kunne beskrive, at sagsbehandlingstiden ville være afhængig af, hvilke udfordringer der kunne være forbundet med at sagsbehandle den frivillige indbetaling på en ikke-inddrivelsesparat fordring.

(Sag nr. 20/03766)

I det følgende gengives ombudsmandens udtalelse om sagen:

1. Generelt om undersøgelsen – konklusion og henstilling

1.1. Den 11. september 2020 skrev jeg til Gældsstyrelsen, at jeg havde besluttet at iværksætte en undersøgelse efter ombudsmandslovens § 17, stk. 2, af Gældsstyrelsens sagsbehandling i forlængelse af en borgers frivillige indbetaling af et beløb til dækning af ikke-inddrivelsesparat gæld.

Om baggrunden herfor skrev jeg bl.a. følgende:

”Bl.a. i forbindelse med min behandling af klagesager har jeg forstået, at en ikke inddrivelsesparat gæld kan have uhensigtsmæssige konsekvenser for borgeren også i perioden fra en frivillig indbetaling, og indtil gælden efter Gældsstyrelsens retskraftvurdering slettes. Jeg har således forstået, at f.eks. krav på overskydende skat automatisk vil blive tilbageholdt i situationer, hvor en borger har indbetalt på en gæld, men hvor Gældsstyrelsen endnu ikke har slettet gælden. Jeg har også forstået, at der eventuelt kan opstå en situation, hvor en borger ikke har mulighed for at optage et lån, fordi vedkommendes gæld til staten endnu ikke er slettet i forlængelse af en sådan frivillig indbetaling til dækning af ikke-inddrivelsesparat gæld.”

Jeg har herefter modtaget Gældsstyrelsens udtalelse af 27. oktober 2020. I udtalelsen har Gældsstyrelsen beskrevet bl.a. de sagsbehandlingskridt, som styrelsen iværksætter, når Gældsstyrelsen modtager en indbetaling fra en skyldner. Gældsstyrelsen har også redegjort for styrelsens sagsbehandlingstid i sagerne.

1.2. Jeg har på det foreliggende grundlag ikke anledning til at foretage mig mere vedrørende Gældsstyrelsens sagsbehandling i sagerne. Jeg henstiller dog til Gældsstyrelsen at overveje, om styrelsen på sin hjemmeside (og eventuelt også i rykker- og saldobreve til skyldnere) kan uddybe det, der er anført om styrelsens sagsbehandlingstid i de pågældende sager. Se nærmere nedenfor i pkt. 4.

2. Generelt om ikke-inddrivelsesparat gæld

2.1. Gældsstyrelsen har oplyst, at ud af de i alt ca. 27,5 millioner fordringer, der aktuelt er registreret til inddrivelse i det midlertidige inddrivelsessystem DMI, er mere end 14 millioner fordringer aktuelt ikke-inddrivelsesparate. Disse ikke-inddrivelsesparate fordringer kan overordnet opdeles i to grupper:

- For det første en gruppe på i alt ca. fire millioner fordringer, som er ikke-inddrivelsesparate som følge af tvivl om retskraften af fordringen (spørgsmål om forældelse).
- For det andet en gruppe på i alt ca. ti millioner fordringer, hvor inddrivelsen er suspenderet som følge af konstatering af eller mistanke om datafejl.

Datafejl er nærmere defineret i forarbejderne til § 18 c i lov om inddrivelse af gæld til det offentlige, jf. lovforslag nr. LF 162 af 6. februar 2019 om forslag til lov om ændring af lov om inddrivelse af gæld til det offentlige, opkrævningsloven og forskellige andre love (Modregning med opkrævningsfordringer og udskydelse af betalingsfrist ved banklukkedage m.v.), Folketingstidende 2018-19, de specielle bemærkninger til lovforslagets § 1, nr. 5, hvoraf bl.a. følgende fremgår:

”Datafejl omfatter ethvert forhold, der indebærer, at fordringen ikke uden nærmere undersøgelser af data kan dækkes ved inddrivelse eller ved modregning i opkrævningsfasen. Ved datafejl forstås, at der eksempelvis kan være tale om potentielle dubletter (dvs. at samme fordring er indberettet mere end én gang), forkert saldo eller hæftelsesforhold for fordringen, sammenlægning af fordringer og renter i hovedstol m.v. Datafejl kan i visse situationer også skabe tvivl om en fordrings retskraft. Det er f.eks. tilfældet, hvor renter og hovedstol er blandet sammen, uden at de relaterer sig til hinanden. Det vil da ikke være muligt at afgøre, om renterne kan være ramt af accessorisk forældelse efter forældelseslovens § 23, stk. 2, hvorefter en rentebærende hovedfordrings forældelse medfører, at dens renter samtidig forældes.”

Indbetalinger på fordringer, som er ikke-inddrivelsesparate som følge af konstatering af eller mistanke om datafejl, betegnes som ”låste indbetalinger”.

2.2. Selv om en fordring ikke er inddrivelsesparat, som følge af f.eks. datafejl, skal fordringen fortsat anses som værende under inddrivelse, og der tilskrives inddrivelsesrenter af gælden. Gældsstyrelsen har med henvisning til gældsinddrivelseslovens § 4, stk. 4 (lovbekendtgørelse nr. 29 af 12. januar 2015 med senere ændringer), oplyst, at når en låst betaling anvendes til dækning af fordringer, sker dette med virkning fra indbetalingstidspunktet, hvorved skyldneren stilles, som om dækningen var sket straks.

2.3. Det fremgår af Gældsstyrelsens udtalelse, at der i perioden fra januar til oktober 2019 i alt blev foretaget ca. 210.000 indbetalinger på inddrivelsesparat og ikke-inddrivelsesparat gæld, svarende til en samlet værdi på ca. 4,2 mia. kr.

Fra Gældsstyrelsen i november 2019 begyndte at sende rykker- og saldo-breve med oplysninger til skyldnere om både inddrivelsesparat og ikke-inddrivelsesparat gæld, og frem til september 2020 blev der i alt foretaget ca. 452.000 indbetalinger på både inddrivelsesparat og ikke-inddrivelsesparat gæld med en samlet værdi på ca. 5,7 mia. kr. Heraf er ca. 82.000 indbetalinger på ikke-inddrivelsesparat gæld, som medførte en låst indbetaling. De låste indbetalinger udgjorde i perioden ca. 115 mio. kr.

Jeg har forstået, at langt størstedelen af de låste indbetalinger udgør et forholdsvist mindre beløb. Gældsstyrelsen har således oplyst, at mere end tre fjerdedele af de låste indbetalinger var på under 1.000 kr., mens mere end en tredjedel var på under 100 kr. Det skyldes bl.a., at det i mange sager kun vil være en andel af den samlede indbetaling, der ikke umiddelbart kan placeres på inddrivelsesparate fordringer. I de sager, hvor der er tale om et større beløb, er der typisk tale om skyldnere med en stor og sammensat fordringsmasse, og hvor datafejlene er behæftet med stor kompleksitet.

3. Gældsstyrelsens sagsbehandling i sager om ikke-inddrivelsesparat gæld

3.1. Generelt om sagsbehandlingen

Det fremgår af Gældsstyrelsens udtalelse, at en indbetaling fra en skyldner i første omgang vil blive anvendt til dækning af inddrivelsesparate fordringer, der for den pågældende måtte være registreret i DMI.

Er der herefter et overskydende beløb, og er der for den pågældende skyldner yderligere gæld, som ikke er inddrivelsesparat, vil det videre forløb og sagsbehandlingstiden afhænge af, om de omhandlede fordringer kan gøres inddrivelsesparate ved en retskraftvurdering alene, eller om der derudover vil skulle tages stilling til potentielle datafejl, og i givet fald kompleksiteten af den pågældende fejltipe.

Hvis der efter dækning af inddrivelsesparate fordringer er et beløb i overskud, der ikke umiddelbart eller efter en sædvanlig retskraftvurdering kan placeres på fordringerne, vil Gældsstyrelsens sagsbehandler notere dette på sagen og flytte beløbet til en undergruppe i DMI. De låste indbetalinger i denne undergruppe vurderes løbende med henblik på at fastslå, om de registrerede fordringer senere er blevet inddrivelsesparate og dermed vil kunne dækkes. I nogle sager sker der automatisk dækning, når fordringerne bliver inddrivelsesparate, mens der i andre sager samles op ved en ugentlig scanning af undergruppen i DMI.

Når en låst indbetaling senere placeres på fordringer, der er blevet konstateret inddrivelsesparate, sker dette med virkning fra indbetalingsdagen, jf. gældsinddrivelseslovens § 4, stk. 4, hvorved inddrivelsesrente for den mellemliggende periode, frem til fordringen dækkes, vil blive annulleret. Skyldneren stilles derved, som om dækning var sket inden for sædvanlig ekspediti-onstid. Konstatere det derimod efter en længere periode, at gælden ikke kunne inddrives og derfor afskrives, vil den låste indbetaling blive returneret til skyldneren, og der tages i den forbindelse stilling til rentekompensation.

3.2. Sagsbehandlingstid og orientering herom

3.2.1. Sager om ikke-inddrivelsesparate fordringer, hvor der er tvivl om retskraft

Gældstyrelsen har oplyst, at i sager om ikke-inddrivelsesparate fordringer, hvor der alene er tvivl om fordringernes retskraft, vil styrelsen efter den indledende dækning af inddrivelsesparate fordringer foretage en retskraftvurdering af disse yderligere fordringer.

Sagsbehandlingstiden vil i sådanne sager som udgangspunkt ikke overstige 30 dage fra modtagelse til placering af indbetalingen.

3.2.2. Sager om ikke-inddrivelsesparate fordringer med datafejl eller mistanke herom – låste indbetalinger

Gældstyrelsen har oplyst, at i sager om ikke-inddrivelsesparate fordringer, hvor der er kendskab til datafejl eller mistanke herom, og en indbetaling på fordringen derfor vil være låst, vil sagsbehandlingstiden være betydeligt længere end i sager, hvor der alene er tvivl om retskraften, og i nogle sager endnu helt uafklaret.

Om baggrunden for sagsbehandlingstiden har Gældsstyrelsen anført, at afklaringen af datafejl er markant mere kompleks og ressourcekrævende, end tilfældet er for de sager, hvor der alene skal tages stilling til spørgsmål om retskraft.

Både afklaring og løsning af fejlene er desuden primært afhængig af medvirken fra den relevante fordringshaver. Gældsstyrelsen har i den forbindelse henvist til, at styrelsen således ikke kan kontrollere hele processen med afklaring af datafejl og i mange tilfælde må afvente fordringshaverens tilbagemelding. Dertil kommer, at en enkelt fordring kan være ramt af flere forskellige typer af fejl, hvilket komplicerer afklaringsarbejdet yderligere.

3.2.3. Gældsstyrelsens oplysninger til skyldnere om sagsbehandlingstid mv.
Jeg har som bilag til Gældsstyrelsens udtalelse af 9. marts 2020 i sagen med mit sagsnr. 20/00142 modtaget et eksempel på et brev til skyldnere, som både har inddrivelsesparat og ikke-inddrivelsesparat gæld. Der fremgår ikke

heraf nærmere oplysninger om Gældsstyrelsens sagsbehandlingstid i forbindelse med en eventuel frivillig indbetaling til dækning af ikke-inddrivelsesparat gæld.

Af Gældsstyrelsens hjemmeside (www.gaeldst.dk/frivilligbetaling) fremgår det, at Gældsstyrelsen "desværre ikke (kan) oplyse, hvor lang sagsbehandlingstiden er ved vurderingen af din ikke inddrivelsesparate gæld. Det afhænger af karakteren af de fejl, den enkelte gældspost skal undersøges for", men at Gældsstyrelsen vil skrive til skyldneren, hvis gældsposter bliver slettet.

3.3. Gældsstyrelsens bemærkninger til de eventuelle uhensigtsmæssige konsekvenser for borgerne som følge af de låste indbetalinger

Gældsstyrelsen har i sin udtalelse af 27. oktober 2020 anført, at Gældsstyrelsen er opmærksom på udfordringen med låste indbetalinger og bestræber sig på, at ulempen for skyldnerne er begrænset.

Gældsstyrelsen har i den forbindelse henvist til, at de låste indbetalinger, som anført under pkt. 2.3 ovenfor, i langt de fleste tilfælde udgør mindre beløb på under 1.000 kr. De låste indbetalinger modsvarer således ofte ikke saldoen på de fordringer, der for den pågældende er registreret under inddrivelse og afventer afklaring. Derved vil de låste indbetalinger i mange tilfælde ikke kunne føre til, at den samlede gæld under inddrivelse senere anses for indfriet ved betalingen.

Placeringen af den låste indbetaling vil dermed ikke i disse sager kunne føre til, at hele skyldnerens gæld bliver betalt, og den forsinkede placering vil derfor ikke være årsag til, at skyldneren f.eks. afskæres fra at optage et lån mv. I sager, hvor dette måtte være tilfældet, har Gældsstyrelsen oplyst, at styrelsen gerne bistår skyldneren med et samlet overblik over både gældsposter og indbetalinger, således at skyldneren over for eksempelvis et pengeinstitut vil kunne dokumentere, at der er indbetalt til dækning af den registrerede gæld.

Styrelsen har desuden oplyst, at styrelsen i helt særlige tilfælde fraviger udgangspunktet om, at der ikke dækkes på fordringer uden forudgående afklaring. Hvor en fuldstændig indfrielse af gælden måtte være af afgørende betydning for skyldneren, vil Gældsstyrelsen således – ved skyldnerens anmodning herom og efter behørig vejledning af skyldneren om problemstillingen – undtagelsesvist placere en indbetaling på en ikke-inddrivelsesparat fordring og i stedet først efterfølgende tage stilling til de forhold, der gav anledning til tvivl om gælden.

Derudover har Gældsstyrelsen oplyst, at beløb, som stammer fra overskydende skat, vil blive overført til Gældsstyrelsen med henblik på modregning, hvis der i inddrivelsessystemet er registreret gæld under inddrivelse. Beløbet vil dog ikke som udgangspunkt blive tilbageholdt udover sædvanlig ekspeditions- og onstid, når eller hvis den pågældende skyldners relevante gæld er ramt af afvigelser. Gældsstyrelsen vil således i stedet udbetale beløbet, jf. gældsinddrivelsesbekendtgørelsens § 50, stk. 5 (bekendtgørelse nr. 188 af 9. marts 2020).

Endelig har Gældsstyrelsen oplyst, at der aktuelt pågår overvejelser om lovgivningsmæssige tiltag på området for at tilvejebringe et klart hjemmelsgrundlag for håndtering af de låste indbetalinger.

4. Mine bemærkninger

4.1. Gældsstyrelsens oplysninger om, hvordan frivillige indbetalinger til dækning af ikke-inddrivelsesparat gæld sagsbehandles, giver mig generelt set ikke anledning til bemærkninger. Jeg bemærker dog, at det ikke fremgår af Gældsstyrelsens udtalelse, om – og i givet fald på hvilken måde – skyldner orienteres om, hvordan en frivillig indbetaling er anvendt af Gældsstyrelsen, herunder i en situation, hvor skyldneren har både inddrivelsesparat og ikke-inddrivelsesparat gæld. Jeg har derfor ikke i forbindelse med denne undersøgelse taget stilling til dette forhold.

Særligt med hensyn til Gældsstyrelsens sagsbehandlingstid i sagerne og styrelsens orientering til borgerne herom skal jeg dog bemærke følgende:

Gældsstyrelsens sagsbehandlingstid på i udgangspunktet ikke mere end 30 dage i sager om ikke-inddrivelsesparate fordringer, hvor der alene er tvivl om retskraften, giver mig ikke anledning til bemærkninger.

Jeg finder på det foreliggende grundlag heller ikke anledning til generelt at foretage mig mere for så vidt angår Gældsstyrelsens sagsbehandlingstid i sager om ikke-inddrivelsesparate fordringer med datafejl eller mistanke herom.

Jeg har i den forbindelse lagt vægt på det, som styrelsen har anført om, at afklaringen af datafejl er markant mere kompleks og ressourcekrævende, end tilfældet er for de sager, hvor der alene skal tages stilling til spørgsmål om retskraft.

Det er også indgået i min vurdering, at de låste indbetalinger i langt de fleste tilfælde udgør et mindre beløb, og at afklaringen af sagen i mange tilfælde ikke vil føre til, at den pågældende skyldner bliver gældsfri. Endvidere har jeg lagt vægt på, at Gældsstyrelsen kan bistå skyldneren med at dokumentere,

at vedkommende har foretaget en (nu låst) indbetaling, hvis skylderen f.eks. i forbindelse med lånoptagelse konkret måtte have behov herfor, ligesom Gældsstyrelsen i helt særlige tilfælde placerer en indbetaling på en ikke-inddrivelsesparat fordring uden forudgående afklaring.

Endelig har jeg noteret mig det, som styrelsen har oplyst om overvejelser om lovgivningsmæssige tiltag om håndtering af de låste indbetalinger.

4.2. Som det fremgår ovenfor i pkt. 3.2.3, anføres det på Gældsstyrelsens hjemmeside, at Gældsstyrelsen desværre ikke kan oplyse, hvor lang sagsbehandlingstiden er ved vurderingen af den ikke-inddrivelsesparate gæld, da det afhænger af karakteren af de fejl, den enkelte gældspost skal undersøges for.

Gældsstyrelsen har imidlertid over for mig oplyst, at der grundlæggende er to typer af ikke-inddrivelsesparate fordringer – nemlig fordringer, som ikke er inddrivelsesparate på grund af tvivl om retskraften, og fordringer, hvor inddrivelsen er suspenderet på grund af datafejl eller mistanke herom.

Som beskrevet ovenfor i pkt. 3.2.1 og 3.2.2 er der stor forskel på Gældsstyrelsens sagsbehandlingstid, alt efter om udfordringerne med at placere et beløb på en ikke-inddrivelsesparat fordring skyldes en manglende retskraftvurdering eller en datafejl eller mistanke om datafejl. For de fordringer, som er ikke-inddrivelsesparate alene på grund af tvivl om retskraften, har Gældsstyrelsen over for mig oplyst, at sagsbehandlingstiden i udgangspunktet ikke er mere end 30 dage.

På den baggrund henstiller jeg, at Gældsstyrelsen overvejer, om styrelsen på sin hjemmeside (og eventuelt også i rykker- og saldobreve til skyldnere) kan uddybe det, der er anført om sagsbehandlingstiden, og i den forbindelse nærmere beskrive, at sagsbehandlingstiden vil være afhængig af, hvilke udfordringer der kan være forbundet med at sagsbehandle den frivillige indbetaling på en ikke-inddrivelsesparat fordring.

Jeg beder således styrelsen overveje, om der på styrelsens hjemmeside (og eventuelt også i rykker- og saldobreve) generelt kan oplyses om den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i sager, hvor der alene skal foretages en retskraftvurdering, i modsætning til sager, hvor det (også) er nødvendigt at tage stilling til datafejl.

Endvidere beder jeg styrelsen om at overveje generelt at beskrive de udfordringer, som er forbundet med at afklare datafejl, og som er årsagen til, at det ikke er muligt for styrelsen at oplyse nærmere om sagsbehandlingstiden i denne type sager.

OMBUDSMANDENS UDTALELSE

Jeg beder Gældsstyrelsen om at oplyse mig om, hvad det anførte ovenfor måtte give styrelsen anledning til.

Jeg foretager mig herefter ikke mere i sagen og afslutter med dette brev min undersøgelse.